

”Entä pienet paperinpalat. Ehkä niistä löytyisi vastauksia.”

Ikonotekstin ja multimodaalisuuden kytkennät Reetta Niemelän ja Katri Kirkkopellon lastenromaanissa *Mustan Kuun majatalo*

Kirsi Malvgren

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, kotimainen kirjallisuus

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Helmikuu 2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, kotimainen kirjallisuus

Kirsi Malvgren

”Entä pienet paperinpalat? Ehkä niistä löytyisi vastauksia.” Ikonotekstin ja multimodaalisuuden kytkennät Reetta Niemelän ja Katri Kirkkopellon lastenromaanissa *Musta Kuun majatalo*

Kuun majatalo

Sivumäärät: 25, 3 liitettä

Tutkielmassani tarkastelen Reetta Niemelän kirjoittamaa ja Katri Kirkkopellon kuvittamaa lastenromaanin *Mustan Kuun majatalo* (2021) kuvan ja sanan vuorovaikutuksen näkökulmasta. Lähestyn teosta kysymällä, miten teoksen kuvitus ja teksti ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja miten näiden elementtien yhteisvaikutus vaikuttaa teoksen tulkintaan. Tarkastelen kuinka kielelliset ja visuaaliset elementit yhdistyvät, ja muodostavat merkityksiä toistensa kautta, sekä analysoin niiden keskinäistä vuorovaikutusta. Keskeisenä teoreettisena lähteenä hyödynnän Kristin Hallbergin kehittämää ikonotekstin käsitettä

Tutkimukseni lähestyy kohdeteosta myös multimodaalisena tekstinä kysyen, miten kuvat ja teksti täydentävät toisiaan ja millaisia uusia merkityksiä syntyy kahden moodin, kuvan ja sanan, yhdistämisestä. Sovellan tutkielmassani Frank Serafinin (2024) esittämää kolmijakoa sanojen ja kuvien välisistä suhteista: sanat ja kuvat tukevat toisiaan ja kertovat saman tarinan, sanat ja kuvat eivät liity toisiinsa tai kuvat kertovat jotain, mitä sanat eivät pysty ilmaisemaan.

Tutkielmani osoittaa, että ikonotekstin käsite tarjoaa välineen syvälliseen analyysiin visuaalisen ja verbaalisen viestinnän vuorovaikutuksesta. Kun tutkimuskohdettani tarkastellaan multimodaalisesta näkökulmasta tutkimustulokset osoittavat, että teksti ja kuvitus eivät ole erillisiä elementtejä vaan ne toimivat saumattomasti yhdessä. Tutkielmani herättää myös kysymyksen onko kuvallisten kirjojen kategorisointi edelleen tarpeellista.

Avainsanat: ikonoteksti, multimodaalisuus, kuvitettu lastenromaanin, Reetta Niemelä, Katri Kirkkopelto

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat	4
1.2	Teoreettinen tausta	5
2	Kuvan ja sanan vuorovaikutus kuvitetussa kirjassa	8
2.1	Kuvakirja vai kuvitettu kirja	8
2.2	Kuvitettu kirja ikonotekstinä	11
3	<i>Mustan Kuun majatalon</i> multimodaaliset ulottuvuudet	14
3.1	Sanat ja kuvat: enemmän kuin osiensa summa	14
3.2	Sanat tai kuvat: kuvien ja sanojen merkitykselliset roolit kerronnassa	17
3.3	Tarinankerronnan palveluksessa: sanat kuvissa ja kuvina	20
4	Lopuksi	23
	Lähteet	24
	Liitteet	26
	LIITE I Kuvitukset	26
	LIITE II Kuvitukset	27
	LIITE III Kuvitukset	28

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkielmani käsittelee Reetta Niemelän kirjoittamaa ja Katri Kirkkopellon kuvittamaan *Mustan Kuun majatalo* (= MKM, 2021) lastenromaanin kuvan ja sanan vuorovaikutuksen näkökulmasta. Käytän tutkielmassani ikonotekstin käsitettä, jonka Kristin Hallberg on tuonut pohjoismaiseen kuvakirjatutkimukseen. Ikonotekstin käsitettä hyödyntäen tarkastelen, kuinka kielelliset ja visuaaliset elementit yhdistyvät, ja muodostavat merkityksiä toistensa kautta sekä analysoin niiden keskinäistä vuorovaikutusta ja leikkauspintoja. Ikonotekstin käsite kuvaa kuvan ja sanan yhteistoimintaa kuvakirjan esitysmuodossa. (Hallberg 2022.) Lähestyn kohdeteosta myös multimodaalisena tekstinä. Multimodaalisuus tarkoittaa ilmiötä, jossa eri esitysmuodot, visuaaliset ja tekstuaaliset, toimivat yhdessä luoden syvällisempiä ja monitasoisempia merkityksiä kuin kumpikaan yksinään pystyisi tarjoamaan (Serafini 2024, 240). Tutkin uusia merkityksiä, jotka syntyvät kahden ilmaisumuodon eli moodin, tekstin ja kuvan, yhdistelmästä. Lisäksi kysyn, miten teoksen kuvitus ja teksti ovat vuorovaikutuksessa keskenään, miten kuvat ja teksti täydentävät toisiaan ja millaisia merkityksiä ne luovat yhdessä.

Mustan Kuun majatalo (2021) on lapsille suunnattua fantasiakirjallisuutta. Se on *Musta Kuu* -sarjan aloitusosa. Kirjan päähenkilö, Saimi Salaper, ja hänen eläinlääkäri isänsä perustavat Saimin kaupungin luonnonvaraisten eläinten sairaalan. He päätyvät ostamaan vanhan majatalon, joka vetää Saimia salaperäisesti puoleensa. Pikkuhiljaa talo paljastaa Saimille eriskummallisia salaisuuksiaan. Mustan Kuun majatalo on paikka, jossa mytologinen maailma ja todellinen maailma kohtaavat. Lukijalle *Mustan Kuun majatalo* näyttäytyy kauniin kuvituksen ja sujuvan kerronnan muodostamana kokonaisuutena, kirjana, jossa tekstiä on määrällisesti kuvitusta enemmän. Tutkimuskohde on 310-sivuinen kuvitettu kirja. Kirjassa on yksitoista nelivärikuvitettua koko sivun kuvaa ja kuusi kokonaista sivua on kuvitettu mustavalkoisin kuvin. Kirjan lopusta löytyy nelivärikuvitettu henkilögalleria. Lisäksi kirjassa on useita neliväritai mustavalkokuvia sekä kuusitoista sivua Saimin löytämiä lappusia/ kirjeitä, jotka poikkeavat leipätekstistä. Saimi tutkii majatalon ja siellä asuvien merkillisten otuksien arvoituksia muun muassa etsien vihjeitä salaperäisistä pienistä paperilapuista, joita hän löytää eri paikoista: ”Entä pienet paperinpalat. Ehkä niistä löytyisi vastauksia? Saimi kaivoi laput taskustaan ja alkoi tihrustella niitä perhosluuppinsa avulla.” (MKM 64.) Kohdeteos ja tutkimuskirjallisuus ovat minulle kuin nuo paperilaput, joista Saimin tavoin etsin ja toivon löytäväni vastauksia.

Kuvitettua lastenkirjaa ikonotekstinä ja kuvitettua kirjaa multimodaalisena teoksena on tutkittu Suomessa vain vähän. *Mustan Kuun majatalo* -teoksesta ei myöskään ole olemassa aiempaa tutkimusta. Näin ollen tutkielmani tuottaa uutta tietoa sekä *Mustan Kuun majatalosta* että kuvitetusta lastenkirjasta ikonotekstinä ja multimodaalisena teoksena. Sirke Happonen (2007) on käsitellyt kuvan ja sanan vuorovaikutusta väitöskirjassaan *Viljonkka ikkunassa: Tove Janssonin Muumiteostan kuva, sana ja liike*. Kristin Hallberg, ikonoteksti -käsitteen lanseeraja, on tutkinut miten visuaaliset ja verbaliset elementit voivat täydentää toisiaan. Muista ulkomaisista tutkijoista aiheita ovat lähestyneet muun muassa Maria Nikolajeva ja Carole Scott (2001) teoksessaan *How picturebooks work* sekä Ulla Rhedin (1992) teoksessaan *Bilderboken: På väg mot teori*.

Kirjallisuudentutkija Heta Marttinen puolestaan tarkastelee multimodaalisuuden ilmenemistä suomalaisessa lastenkirjasarjassa artikkelissaan: ”Tämä paperi ei soi eikä laula: multimodaalisuus, mediarepresentaatiot ja medioiden välisyys Veera Salmen Puluboi ja poni -sarjassa” (2022). Tunnettuja ulkomaalaisia multimodaalisuuden tutkijoita, joiden teorioita on sovellettu myös kuvakirjatutkimukseen ovat Gunther Gress ja Theo van Leeuwen. Myös kirjallisuudentutkija Frank Serafini on kirjoittanut useita kirjoja ja artikkeleja, jotka keskittyvät multimodaalisuuteen ja visuaaliseen lukutaitoon.

1.2 Teoreettinen tausta

Tutkielmassani keskityn kuvan ja sanan vuorovaikutuksen tarkasteluun, joten hyödynnän keskeisinä teoreettisina lähteinä siihen tarkoitukseen muokattuja käsitteitä. Luvussa 2 paneudun pohtimaan ikonotekstin käsitettä. Kolmannessa luvussa puolestaan analysoin *Mustan Kuun majatalon* kuvien ja tekstin vuorovaikutusta multimodaalisesta näkökulmasta. Kuvitukset¹ on lisätty liitteisiin siinä järjestyksessä, jossa ne esiintyvät tekstissä. Useita kuvia on sijoitettu samalle sivulle sivumäärän minimoimiseksi.

Kuvan ja sanan vuorovaikutusta tutkin Hallbergin lanseeraaman ikonotekstin käsitteen kautta. Teoreettinen tausta nojautuu Hallbergin artikkeleihin ”Litteraturvetenskapen och bilderboksforsningen” (1982) ja ”Ikonotext reviseted – ett begrepp och dess historia” (2022). Lisäksi hyödynnän Kai Mikkosen (2005) teosta *Kuva ja sana. Kuvan ja sanan vuorovaikutus kirjallisuudessa, kuvataiteessa ja ikonotekstissä*.

¹ Katri Kirkkopelloilta lupa kuvien käyttöön 25.9.2024.

Tutkimuskohteeni tarkastelu multimodaalisena teoksena perustuu ikonotekstin käsitteeseen ja sitä voidaan pitää ikonotekstin analyysinä, joka tarkastelee kuvallisen ja sanallisen ilmaisun vuorovaikutusta keskittyen siihen, miten kuvat ja sanat toimivat yhdessä. Multimodaalisen tutkimuksen taustalla käytän Frank Serafinin (2024) artikkelia ”The complex relationship of words and images in picturebooks”, joka käsittelee lastenkirjallisuuden tutkijoiden tarvetta ymmärtää paremmin tekstuaalisen aineksen (sanat) ja visuaalisen aineksen (kuvat) erottamisen ja yhdistämisen monimutkaista luonnetta sekä näiden elementtien välisten suhteiden laajuutta. Artikkelini tarjoaa teoreettisen perustan sanojen ja kuvien roolien ja toimintojen tutkimiselle narratiivisissa kuvakirjoissa. Erityisesti hyödynnän artikkelia siihen, miten kirjat, joissa on kuvia, yhdistävät erilaisia ilmaisumuotoja, tekstiä ja kuvia, ja miten ne yhdessä muodostavat multimodaalisen kokonaisuuden. Serafinin (2024, 240) mukaan multimodaalisuus lastenkirjallisuudessa viittaa ilmiöön, jossa eri esitysmuodot eli moodit, yhdistyvät ja luovat syvällisempiä ja monitasoisempia merkityksiä kuin kumpikaan yksinään voisi tarjota. Tutkielmasani moodit tarkoittavat visuaalisia ja tekstuaalisia esityksen muotoja.

Kuvakirjatutkimus kehittyi omaksi alakseen 1970-luvulla, jolloin alettiin tarkastella kuvan ja sanan vuorovaikutusta kokonaisuutena. Aluksi keskityttiin kuvan ja sanan tehtävien ja ilmaissukeinojen tutkimiseen, myöhemmin painopiste siirtyi kirjojen aiheiden ja temaattisten kysymysten tarkasteluun. Viimeaikaisessa kuvakirjatutkimuksessa on korostunut kirjallisuuden emansipatoriset mahdollisuudet, kuten ympäristötietoisuuden lisääminen. (Nieminen 2022, 29–31.) Lastenkirjallisuus on tiiviisti sidoksissa omaan aikaansa, mikä näkyy myös sen tutkimuksessa. Kunkin aikakauden käsitykset lapsuudesta ja nuoruudesta heijastuvat kirjoihin. On jopa esitetty, että lasten ja nuorten kirjallisuus pystyy reagoimaan yhteiskunnallisiin muutoksiin nopeammin kuin aikuisten kirjallisuus ja paljastamaan vanhentuneita käytäntöjä. (Heikkilä-Halttunen & Rättyä 2003, 7.) Myös *Mustan Kuun majatalo* käsittelee aiheita, jotka ovat ajankohtaisia, kuten luonnonsuojelua ja eläinten oikeuksia, heijastaen näin yhteiskunnallisia keskusteluja. Saimin hahmo jatkaa Peppi Pitkätossun ja Ronja Ryövärintyttären viitoittamaa perinnettä suomalaisessa lastenkirjallisuudessa, jossa tytöt esitetään vahvoina ja itsenäisinä toimijoina, jotka pystyvät vaikuttamaan ympäröivään maailmaan ja taistelemaan oikeudenmukaisuuden puolesta (Jokilaakso 2022, 13).

Myry Voipion (2022, 81) mukaan lasten- ja nuortenkirjallisuuden keskeisin määrittävä tekijä on lukijan ikä, koska kirjallisuuden laji pitää sisällään monia eri genrejä kuten realistisia teoksia, fantasiaa, sci-fiä, dekkareita, kauhua ja romantiikkaa. *Mustan Kuun majatalo* on lastenkirja, jonka ikäsuositus on seitsemänvuotiaasta ylöspäin. Se lukeutuu fantasiakirjallisuuteen,

joka kuuluu spekulatiivisen fiktion piiriin (Korpua 2022, 155). Korpua (2022, 156) mukaan fantasian lajityypille on ominaista, että lukija uskoo tekstiin. Kirjan päähenkilöllä, Saimilla, on yliluonnollisia kykyjä, jotka ovat tyypillisiä fantasiagenrelle. Fantasiaperinnettä noudattaa myös hänen erityistehtävänsä salamielänä, kohtalo, joka hänellä on täytettävänä. Korpua (2022, 153) mukaan lasten- ja nuorten fantasiassa lajirajat ylittyvät jatkuvasti. Myös *Mustan Kuun majatalo* on monipuolinen teos, joka yhdistää useita genrejä. Se on paitsi seikkailuroomaani ja kasvutarina myös teos, jossa korostuvat mytologia ja jo aiemmin mainitut luonnon-suojelun teemat.

2 Kuvan ja sanan vuorovaikutus kuvitetussa kirjassa

2.1 Kuvakirja vai kuvitettu kirja

Tutkijat ovat eri mieltä siitä, milloin kuvakirja muuttuu kuvitetuksi kirjaksi. Oittinen (2004, 18) huomauttaa, että yksimielisyyttä ei ole edes määritelmän perusteista: jotkut tutkivat perustavat määritelmänsä kuvien ja sanojen määrään, kun taas toiset keskittyvät niiden laatuun ja vaikuttavuuteen. Kuvittamisen perinne ulottuu tuhansien vuosien taakse, ja varsinainen kuvakirja syntyi vasta valistusajalla, jolloin lapsi alettiin nähdä yksilönä. Kuvakirjan historian katsotaan alkavan 1658, kun Johan Amos Comenius julkaisi teoksensa *Orbus sensualium pictus* ja akateemisesti merkittävä tutkimuskohde kuvakirjasta tuli Oittisen (2001, 18) mukaan 1900-luvun loppupuolella.

Erottelu kuvakirjan, kuvitetun kirjan ja kirjan kuvituksen välillä ei ole selkeä. Mikkosen (2005, 330) mukaan kuvakirjaksi luokitellaan yleensä teos, jossa kuvat ovat keskeisessä roolissa sekä laadullisesti että sisällöllisesti. Kuvitetussa kirjassa puolestaan oletetaan, että teksti on hallitsevampi elementti kuin kuva. On vaikea määrittää, milloin kuvitus muuttuu niin hallitsevaksi, että teosta voidaan kutsua kuvakirjaksi. Kuvakirjaksi teoksen tekee odotus, että kuvilla on merkittävä rooli tekstin laajentamisessa: kuvat ja sanat ovat yhtä tärkeitä elementtejä, kun teksti selittää kuvien merkitystä ja kuvat antavat visuaalista tukea tekstille. Kuvitetussa tekstissä kuvan ja sanan suhde ei ole yhtä kiinteä ja vuorovaikutteinen. Tekstille luodaan uusi tulkinnallinen viitekehys, kun se esitetään kuvien muodossa ja sitä kommentoidaan kuvituksen avulla (Mikkonen 2005, 330.) Kuvitetussa kirjassa kuvan ja tekstin hierarkia on selkeämmin määritelty, kuvitus toimii ”metatekstinä”, joka täydentää ja laajentaa alkuperäistä tekstiä, Mikkonen (2005, 330) toteaa.

Niemisen (2022, 27) ajatus siitä, että kuvien ja sanojen yhdistelmä voi synnyttää uusia merkityksiä, joita kumpikaan yksinään ei pystyisi tuottamaan, tukee Mikkosen esittämää näkökulmaa, että kuvilla ja sanoilla on merkittävä rooli merkitystä luovana vuorovaikutuksena. Kuvista puhuminen tarkoittaa niiden kielellistämistä ja tarinallistamista, eli kun keskustelemme kuvista, puhumme itseasiassa siitä, miten näkemämme voidaan ilmaista sanoin. Visuaalista kokemusta käsitellään ensisijaisesti kielen kautta, jolloin kuvien merkitykset muotoutuvat kielelliseksi. (Mikkonen 2005, 17.) Mikkonen (2005, 20) toteaa, että kuvaa ei voida koskaan täysin ilmaista sanoin, eikä kaikkia sanallisia ilmaisuja voi muuttaa kuvallisiksi. Toisin sanoen ilman edellä mainittua rajoitusta meillä olisi vain kuvia tai vain kieltä. Mikkonen (2005, 35) korostaa, että kuvan ja sanan ero ei niinkään ole siinä mitä ne pystyvät esittämään, vaan siinä

mitä ne eivät pysty esittämään yhtä hyvin. Kun kuva ja sana yhdistetään, ne muodostavat yhdessä kokonaisuuden (Mikkonen 2005, 21.) Se, miten kuvan ja sanan välistä vuorovaikutusta käsitellään, perustuu kulttuurissa vallitseviin ohjeisiin (Mikkonen 2005, 36).

Mustan Kuun majatalo -teoksessa teksti on sivumääräisesti ja näennäisesti hallitsevassa roolissa. Kuvien voimakas ja aistivoimainen ilmaisu nostaa ne tekstin rinnalle tasavertaiseksi. Kirkkopellon kuvitus herättää majatalon ja sen asukkaat henkiin, eloon. Ilman kuvitusta teoksen merkittävä osa katoaisi, sillä kuvat tuovat esiin vivahteita ja merkityksiä, joita pelkkä teksti ei pystyisi välittämään. Kuvitus esimerkiksi tuo esiin yksityiskohtia kuten hahmojen eleitä ja ilmeitä. Kuvituksen väreillä, valoilla ja varjoilla puolestaan luodaan tunnelmaa tai tietynlainen ilmapiiri. Kuvitus auttaa luomaan maailman, jossa tarina tapahtuu ja lukija voi paremmin kuvitella itsensä osaksi tarinaa, kokea sen tapahtumat elävämmiin. *Mustan Kuun majatalo* on kuvakirja, jos kuvakirja määrittyy sen kautta, että kuvituksen voi jättää pois tai vaihtaa sen vaikuttamatta ratkaisevasti tekstiin, kuten Mikkonen (2005, 332) esittää. Toisaalta jos kuvakirja määritellään kirjana, joka rakentuu sivujen ja aukeamien esitysmuotoisiin yksiköihin *Mustan Kuun majatalo* ei täytä kuvakirjan kriteerejä. (Mikkonen 2005, 332).

Oittisen (2001, 24) mukaan kuvakirja voitaisiin määritellä yksinkertaisesti kirjaksi, jonka sivuilla on sanoja ja kuvia. Ruotsalainen kuvakirjatutkija Ulla Rhedin (1992, 75–76) luokittelee kuvakirjat kolmeen pääkategoriaan, joista ensimmäinen on kuvitettu kirja eli eepinen kuvakirja, jossa kuvittaja pysyy uskollisena tekstille ja keskittyy kuvittamaan tarinan keskeisiä tapahtumia. Toinen kategoria on laajennettu kuvakirja, jossa tekstiä on kohtuullisesti ja kuvat tarjoavat lisätietoa itsenäisesti laajentaen tarinaa. Kolmas kategoria on varsinainen kuvakirja eli teksti ja kuva ovat tasavertaisia ja tukevat toisiaan niin, että kumpikaan ei voi olla olemassa ilman toista. (Rhedin 1992, 76–77.)

Mustan Kuun majatalo on monipuolinen teos, joka määrittyy eepiseksi kuvakirjaksi, koska siinä on runsaasti kuvitusta, joka tukee tarinan keskeisiä tapahtumia ja auttaa lukijaa visualisoimaan niin tapahtumia kuin keskeisiä hahmojakin. Luvun ”Yhden suunnan ovi” mustavalkoisessa kuva (LIITE I, kuva 1) on yhteneväinen tekstin kanssa: ”Saimi oli taitava kiipeilijä. Hän piti tasapainon katsomalla suoraan edessä olevaa pylvästä. Yllättäen Saimin housunlahje takertui ruosteiseen naulaan ja hän horjahti.” (MKM 61.) Tekstin mukaan Anskariina, Saimin hiisiprinsessa ystävä, ehtii paikalle salamannopeasti, ja tarttuu Saimiin ennen kuin tämä tipahtaa. Tulkitsen, että kuvassa Anskariina on kiitämässä pelastamaan horjahtanutta Saimia. Kuva auttaa visualisoimaan korkeaa tilaa, joka on osa kirjan keskeistä tapahtumapaikkaa majatalossa. Lisäksi kuva tarjoaa visuaalisen representaation sekä Anskariinan että Saimin ulkoisista

piirteistä. Jokainen yksittäinen kuva *Mustan Kuun majatalo* teoksessa vaikuttaa tarkkaan har-kitulta ja auttaa lukijaa näkemään sekä tapahtumat että keskeiset hahmot mielessään.

Laajennetun kuvakirjan kriteerit kohdeteos täyttää, koska kuvitus tarjoaa lisätietoa ja syventää tarinaa itsenäisesti. Esimerkiksi maagiset hahmot ja kuvituksen yksityiskohdat tuovat tarinaan lisää kerroksia, joita ei välttämättä ole tekstissä mainittu. Kirjan hahmoista tulee elävämpiä, kun ne esitellään kuvituksen kautta, lisäksi lukijoiden on helpompi samaistua niihin. Varsinaiseksi kuvakirjaksi *Mustan Kuun majatalo* taipuu, koska kuvitus ei ainoastaan tue tekstiä vaan myös täydentää ja laajentaa sitä. Esimerkiksi luvussa ”Kirje kaupunginjohtajalta” (MKM 216) kerrotaan postinkantaja Albert Valtiosta, mutta tekstissä ei kuvailla hänen ulkonäköään. Mustavalkoinen kuva (LIITE I, kuva 2) herättää Albertin visuaalisesti eloon ja samalla täydentää tekstiä: ”Portilla hän kääntyi vielä vilkaisemaan taakseen.” (MKM 218.)

Maria Nikolayeva ja Caroline Scott (2006, 8) tarkastelevat kuvakirjaa ja sen keinomahdollisuuksia ääripäiden kautta, jolloin toisessa ääripäässä on kirja, jossa ei ole lainkaan kuvia ja toisessa ääripäässä on kuvakirja, jossa ei ole lainkaan tekstiä. Nikolayeva ja Scottin kuvakirjan malleja voi ajatella kenttänä, jossa eri keinojen välillä voi liikkua ja luoda uusia yhdistelmiä. Symmetrisessä mallissa kuva ja teksti kertovat Nikolayeva ja Scottin (2006, 14) mukaan saman tarinan, eli elementit tukevat toisiaan ja tarjoavat samanlaista tietoa lukijalle. Täydentävässä mallissa kuva ja teksti täydentävät toisiaan, eli kumpikin elementti tuo tarinaan uusia näkökulmia tai tietoa, jota toinen ei tarjoa. Vastakkaisessa, tai vastakohtaisuuksien, mallissa puolestaan kuva ja teksti ovat ristiriidassa keskenään. Kuvakirja voi toimia myös eri tasoilla, jolloin kuvat ja sanat voivat kertoa eri tarinoita, jotka liittyvät toisiinsa epäsuorasti. (Nikolayeva & Scott 2006, 15–18.) Myös Nikolayeva ja Scottin (2006) kuvakirjamalleja voidaan soveltaa *Mustan Kuun majataloon* lukuun ottamatta vastakkaista mallia.

Koska *Mustan Kuun majatalo*, yksittäisenä esimerkkinä, asettuu perustellusti eri kategorioihin kuvakirjan käsitettä määriteltäessä, on aiheellista pohtia, onko kuvallisten kirjojen kategorisointi edelleen tarpeellista tämän päivän muuttuvassa ja moniulotteisessa maailmassa? Tutkimuksen painopiste voisi siirtyä kuvan ja sanan vuorovaikutuksen analysointiin itsessään riippumatta siitä onko kyseessä kirja tai jokin muu formaatti. Näkökulma tarjoaisi uusia näkökulmia ja syventäisi ymmärrystä kuvan ja sanan monimutkaisesta suhteesta.

2.2 Kuvitettu kirja ikonotekstinä

Ikonotekstin käsitteen pohjoismaiseen kuvakirjatutkimukseen toi Kristin Hallberg. Ruotsalainen Hallberg (1982, 165) sovelsi ikonotekstin käsitettä kuvakirjantutkimuksessa jo 1980-luvun alusta lähtien. Hallberg (1982, 165) kritisoi vallinnutta käsitystä, jonka mukaan kuvia arvioitiin tekstin perusteella, jolloin teksti nähtiin ensisijaisena, kuva toissijaisena. Kun tutkijat lopulta alkoivat tarkastella kuvaa ja tekstiä yhtenä kokonaisuutena, he kohtasivat haasteen, sillä heiltä puuttuivat käsitteet, joilla analysoida kuvakirjaa kokonaisvaltaisesti. Vastatakseen tähän tarpeeseen Hallberg (1982, 165) kehitti tutkimusmenetelmän, ikonotekstin käsitteen.

Hallberg (1982, 165) määrittelee ikonotekstin kuvakirjan ”varsinaiseksi tekstiksi”, joka muodostuu kuvan ja sanan, kahden semioottisen järjestelmän, vuorovaikutuksesta. Hallbergin (1982, 165) mukaan ikonoteksti liittyy tiiviisti kuvakirjan lukutilanteeseen, jossa kuvat ja sanat ovat jatkuvassa, vaikkakin usein epäsuorassa, vuorovaikutuksessa. Kuvakirjan teksti ja kuvat muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka tulee täysin ymmärrettäväksi vasta, kun niitä luetaan yhdessä. Lukutilanteessa kuvat ja teksti ovat vuorovaikutuksessa keskenään, jolloin vuorovaikutus tekee kuvakirjasta kokonaisen ja merkityksellisen. Ikonoteksti on hermeneuttinen tekstikäsite, jota sovelletaan kuvakirjoihin. Hermeneuttisella ikonotekstin tulkinnalla Hallberg (2022) tarkoittaa prosessia, jossa lukija tai tutkija siirtyy sanan ja kuvan järjestelmien välillä pyrkien vakiinnuttamaan ja vangitsemaan ikonotekstin diskurssin. Ikonoteksti viittaa siihen viestiin, joka syntyy, kun kuvan ja tekstin vuorovaikutus vakiintuu eli kirjoitetut ja kuvalliset elementit muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, jossa minkä tahansa osan poistaminen muuttaisi teoksen luonnetta, kuten Mikkonen (2005, 48–49) asian esittää.

Mustan Kuun majatalon luvussa ”Hölyherhiläiset” tekstissä kerrotaan: ”Saimi ei voinut muuta kuin tuijottaa noihin ihmeellisiin silmiin, joissa tuntuivat leikkivän salaperäiset vedenalaiset liekit.” (MKM 164.) Kuvassa (LIITE I, kuva 3) Saimi on selin lukijaan katse suunnattuna merikäärmeeseen, joka on kohonnut vedestä hänen eteensä kultaisine silmineen, kuten tekstissä kerrotaan. Kuva tarkentaa ja laajentaa ympäristön kuvausta. Teksti voi kuvailla merihirviötä, mutta kuva antaa sille tietyn ulkonäön, toisaalta myös toisinpäin; teksti voi rajoittaa kuvan tulkintaa. Ilman Kirkkopellon kuvituksia lukija voisi kuvitella *Mustan Kuun majatalon* hahmot vapaasti, mutta kuvat määrittävät miltä ne näyttävät. Ikonoteksti syntyy, kun kaksi elementtiä, kuva ja sana, yhdistyvät. Yhdessä ne kertovat tarinan, joka ei tule pelkästään tekstistä tai kuvasta, vaan niiden vuorovaikutuksesta. Käsite tarjoaa tutkijoille teoreettisen perustan ja työkalun kuvakirjojen analysointiin ja käsittelyyn. Kun tarkastelen *Mustan Kuun majataloa*

multimodaalisena teoksena luvussa kolme, lähestymistavan taustalla on ikonotekstin käsite. Hallbergin (1982, 165) mukaan kuvakirja edustaa ikonotekstin perusmuotoa, sillä sen ymmärtäminen edellyttää sekä kuvan että sanan, kahden erillisen merkkijärjestelmän, hallintaa.

Ikonotekstin käsitettä on sovellettu laajasti 2000-luvun lastenkuvakirjatutkimuksessa. Kun Hallberg (2022) tarkastelee ikonotekstin käsitettä uudelleen vuonna 2022 hän tarjoaa sille syvemmän ja kontekstuaalisemman teoreettisen taustan. Hallberg (2022) painottaa, että ikonoteksti on tekstikäsitteellinen, ei analyysimenetelmä, vaikka käsitteen taustalla oleva tutkimus sisältää analyysimetodologian. Ikonoteksti ei myöskään ole vastaanottokäsite, vaikka ikonoteksti edellyttää kuvan ja tekstin yhdistettyä lukemista, se ei tarkoita vastaanottotulkintaa. Hallberg (2022) korostaa, että ikonotekstin luominen ja sen tulkinta tarkoittaa, että kuvat ja niiden elementit ovat yhtä merkittäviä kuin sanat ja teksti. Hallberg (2022) korostaa, että ikonotekstin käsitettä ei tulisi käyttää kuva-tekstisuhteen laadulliseen tai määrälliseen analyysiin. Hallbergin (2022) mukaan ikonotekstin käsitettä voidaan käyttää ja soveltaa kaikissa konteksteissa, joissa kuva ja teksti ovat vuorovaikutuksessa: ”alla typer av illustrerade texter har en ikonotext” (Hallberg 2022).

Hallbergin (2022) mukaan ikonotekstin käsite on osoittautunut toimivaksi myös 2000-luvun intermediaalisesti suuntautuneissa tutkimuksissa. Hallberg (2022) tuo esiin ajatuksen koko kirjasta ikonotekstinä viitaten Christensenin väitöskirjaan *Den danske billedbok 1950–1999. Teorie, analyse, historie* (2003), jolloin ikonotekstin käsite nähdään laajennettuna tekstikäsitteenä, jota täydentää kertomuksen analyysi. Laajennettu tekstikäsite huomioi sekä sanalliset että visuaaliset ilmaisut. Edellä mainittu kurkottaa kohti ajatustani siitä, että tutkimuksen painopisteen siirtäminen kuvan ja sanan vuorovaikutuksen analysointiin itsessään, formaatista tai sen kategorisoinnista huolimatta, voi tarjota uusia näkökulmia ja syventää ymmärrystä kuvan ja sanan monimutkaisesta suhteesta. Hallberg (2022) soveltaa laajennettua intermediaalista ikonotekstin lukutapaa analysoidessaan kansikuvia sekä tyttöjen nuorten kirjoissa että aikuisten kirjoissa. Lukutapa huomioi paratekstuaaliset ilmiöt, joilla Hallberg (2022) tarkoittaa kansikuvan, kirjan nimen, kirjailijan nimen sekä kustantamon ja painotalon tietojen muodostamia elementtejä.

Myös *Mustan Kuun majatalon* kansikuva (LIITE I, kuva 4) toimii erinomaisena esimerkkinä ikonotekstistä. Kansikuvan ikonoteksti koostuu mystisestä ja houkuttelevasta kuvasta, joka herättää lukijan mielenkiinnon ja vihjaa fantasiamaailmasta. Teoksen nimi *Mustan Kuun majatalo* on selvästi esillä. Sen kultainen, koristeellinen fontti loistaa tekstin yläpuolella olevan mustan kuun kajossa, ja nimellä on suora yhteys keskeiseen tapahtumapaikkaan ja alapuolella

olevaan kuvaan majatalosta. Kirjan nimi yhdistää visuaalisen ja tekstuaalisen viestin. Kirjailijan ja nimet tuovat tekijät esiin, ja saattavat houkutella lukijoita, jotka tuntevat heidän aiempia teoksiaan. Kannessa on näkyvillä myös kustantamon tiedot pienemmällä tekstillä. Kustantamo on osa kokonaisuutta, ja antaa teokselle virallisen leiman.

Hallberg (2022) painottaa, että ikonoteksti keskittyy teoksen materiaalisiin ja tekstuaalisiin puoliin. Ikonoteksti ei suoraan kuvaa miten tarina etenee tai miten kuvat ja teksti yhdessä kertovat tarinan, vaan vasta kun ikonotekstiä analysoidaan tarkemmin teoksen dynamiikka ja kertomus tulevat esiin (Hallberg 2022). Yhdyn Hallbergin (2022) näkemykseen, että ikonotekstin käsite on monipuolinen ja monikäyttöinen, ja sitä voidaan soveltaa laajasti eri konteksteissa, joissa kuva ja teksti ovat vuorovaikutuksessa.

3 *Mustan Kuun majatalon* multimodaaliset ulottuvuudet

3.1 Sanat ja kuvat: enemmän kuin osiensa summa

Kuvat ovat olennainen osa tarinan kerrontaa, vaikka *Mustan Kuun majatalo* -teoksessa on paljon tekstiä. Kuvat eivät ole vain koristeita vaan, ne tukevat ja rikastuttavat tarinaa, mikä on keskeistä narratiivisille kuvakirjoille (Serafini 2024, 239). Kuvakirjoissa ei ole vain sanoja ja kuvia, vaan nämä elementit myös toimivat yhdessä ja vaikuttavat toisiinsa. Tekstuaaliset ja visuaaliset elementit yhdistyvät, kun sanan ja kuvan vuorovaikutusta tarkastelee intermodaalista näkökulmasta *Mustan Kuun majatalo* teoksessa. Intermodaalisuus käsittelee sanojen ja kuvien yhteistoimintaa, jolloin kumpaakin muotoa luetaan ja tulkitaan kokonaisuutena. Näkökulma korostaa, että sanat ja kuvat eivät ole erillisiä, vaan ne täydentävät toisiaan ja muodostavat yhdessä monimutkaisemman ja rikkaamman viestinnän tavan. (Serafini 2024, 239.) Intermodaalisesti tarkasteltuna kuvitukset ja teksti yhdistyvät luoden syvemmän ja moniulotteisemman lukukokemuksen. Yhdessä ne muodostavat kokonaisuuden, joka on enemmän kuin osiensa summa, mikä rikastuttaa lukukokemusta ja muuttaa tapaa, jolla lukija kokee tarinaa. Kuvitukset tekevät lukukokemuksesta visuaalisesti miellyttävämmän ja houkuttelevamman. Kuvien ja sanojen vuorovaikutus tekee kerronnasta monitasoisempaa ja lisäksi kuvien ja sanojen yhdistelmä voi herättää voimakkaampia tunteita kuin pelkkä teksti.

Serafinin (2024, 237) mukaan sanojen ja kuvien välisiä suhteita voidaan kuvata kolmella tavalla: sanat ja kuvat eivät liity toisiinsa, sanat ja kuvat tukevat toisiaan ja kertovat saman tarinan, tai kuvat kertovat jotain mitä sanat eivät pysty ilmaisemaan. Nämä kategoriat eivät kuitenkaan ole riittävän tarkkoja analysoimaan lasten kuvakirjojen moninaisia sana-kuvasuhteita. Serafini (2024, 238) painottaa, että kuvakirjojen analysoinnissa on tärkeä käyttää monipuolisia analyttisiä kehyksiä, jotka huomioivat sekä kirjalliset että visuaaliset elementit. Serafini (2024, 239) korostaa, että kuvakirjojen tutkimuksessa ei tulisi keskittyä pelkästään tekstiin, vaan myös kuviin ja niiden välittämään merkitykseen.

Intermediaalisuus kattaa laajimmillaan kaikki ilmiöt, jossa on mukana useampi kuin yksi media. Intermodaalisuus puolestaan tekee teoksesta multimodaalisen, mikä tutkimuskohteeni tapauksessa tarkoittaa, että teksti ja kuvat toimivat yhdessä luoden kokonaisvaltaisen lukukokemuksen (Piippo & Kilpiö 2022, 7). Serafini (2024, 240) jakaa Marttisen (2022, 38) käsityksen, että multimodaalisuus lastenkirjallisuudessa viittaa ilmiöön, jossa eri esitysmuodot, moodit, toimivat yhdessä luoden syvällisempiä ja monitasoisempia merkityksiä kuin kumpikaan

yksinään voisi tarjota. Moodit, joilla viitataan tässä yhteydessä visuaalisiin ja tekstuaalisiin viestinnän ja esityksen muotoihin, yhdistyvät multimodaalisuudessa synergisesti, jolloin ne tukevat ja täydentävät toisiaan. Synergistinen vuorovaikutus eri moodien välillä korostaa, kuinka multimodaalisuus voi laajentaa narratiivista kokemusta. Intermodaalisuus, eli eri moodien välinen vuorovaikutus, on keskeinen osa tätä prosessia. (Serafini 2024, 240.)

Esimerkiksi luvun ”Ylämäenkatu 9” aloitusaukeamalla oleva kuva (LIITE I, kuva 5) täydentää ja vahvistaa tekstiä: ”Ulkona oli jo pimeää. He ajelivat omakotitalojen ja lähiöiden halki kohti kaupungin vanhaa keskustaa. Saimi ihasteli vanhoja puita.” (MKM 14.) Kuvassa (LIITE I, kuva 5) Samin isä ajaa autoa, kadun varrella on vanhoja taloja ja Saimin katse on kohdistunut tien reunassa kasvavaan kuuseen. Kuvasta välittyy öinen tunnelma. Lisäksi taustalla näkyy meri ja majakka. Majakka on keskeinen elementti *Musta Kuu* -kirjasarjassa, ja samalla vihje seuraavaan osaan *Mustan Kuun majakka* eli kuvitus tuo myös esiin yksityiskohtia ja näkökulmia, joita teksti ei yksinään pysty välittämään.

Luvun ”Vedenneidon nenä” kuvassa (LIITE I, kuva 6), jossa Saimi etsii isänsä kanssa erikoisesta ovesta avaimenreikään Saimin päällä oleva ruutupaita ja farkut ovat kirjan ilmestymisajankohdalle tyypillistä pukeutumista. Saimin ja tämän isän pukeutuminen sijoittaa tarinan tiettyyn aikaan, mikä auttaa lukijaa ymmärtämään kontekstia paremmin. Myös isä farkuissaan, paita rennosti housunkauluksesta roikkuen sijoittaa henkilöt nykyaikaan. Puhumattakaan housun takataskusta esiin pilkistävästä kännykästä. Pukeutuminen ja hiustyyli antavat vihjeitä henkilöhahmojen luonteesta. Saimin lyhythiuksisen androgyynin ulkonäön voi tulkita heijastavan monimuotoisuutta ja haastavan perinteisiä sukupuolinormeja. Samalla lukijalle tarjoutuu mahdollisuus pohtia omia ennakkoluulojaan ja käsityksiään sukupuolesta ja identiteetistä. Isän rento pukeutuminen ja pitkät nutturalle kierretyt hiukset rikkovat eläinlääkärin stereotyyppiä ja viestivät boheemista elämäntyylistä.

Mustan Kuun majatalossa teksti ja kuvitus kulkevat saumattomasti käsi kädessä koko teoksen ajan. Kohdeteoksen tekstin ja kuvituksen vuorovaikutus sekä kirjailija Reetta Niemelän, että kuvittaja Katri Kirkkopellon tiivis yhteistyö² *Mustan Kuun majatalon* tekoprosessin aikana tukevat ja perustelevat Serafinin (2024, 239) ajatusta, että nykyaikainen kuvakirjatutkimus on siirtynyt pois perinteisestä näkemyksestä. Perinteisellä näkemyksellä Serafini (2024, 239) tarkoittaa kertomuksien esittämistä pääasiassa kirjoitetun kielen kautta ja visuaalisten kuvien näkemistä toissijaisina tai pelkästään kuvituksellisina elementteinä. Nykyään tutkimus korostaa

² Niemelä Reetta 1.10.2024.

tekstin ja kuvien tasavertaista roolia kertomusten rakentamisessa ja merkitysten luomisessa. Sanat ja kuvat narratiivisissa kuvakirjoissa ovat syvästi yhteydessä toisiinsa ja kietoutuneet yhteen, ja näiden erilaisten semioottisten hybridimuotojen tutkiminen on kuvakirjatutkimuksen perusta (Serafini 2024, 239). Multimodaalisuuden ja kuvakirjatutkimuksen teoriat ja käytännöt korostavat sekä–että-lähestymistapaa sen sijaan että ne valitsisivat joko–tai-näkökulman. Pelkästään tieto Niemelän ja Kirkkopellon tiiviistä yhteistyöstä liittää *Mustan Kuun majatalon* Serafinin (2024, 241) sekä–että-lähestymistapaan, ja samalla teos määrittyy enemmän kuvakirjaksi kuin kuvitetuksi lastenromaaniksi. Heidän yhteistyönsä korostaa tekstin ja kuvituksen synergistä vuorovaikutusta, joka on keskeinen osa kuvakirjan määritelmää.

Jo kohdeteoksen kansikuva (LIITE 1, kuva 4) ja nimi yhdessä havainnollistavat, kuinka eri moodien yhdistelmät voivat tarjota monipuolisia merkityksiä. *Mustan Kuun majatalon* kansikuva on visuaalisesti rikas ja houkutteleva. Tarina alkaa jo kannesta, kun kuvitus johdattelee lukijan teoksen maailmaan ennen kuin ensimmäistäkään sanaa on luettu. Kansikuvassa näkyy öinen maisema, joka luo mystisen ja hieman salaperäisen tunnelman. Kuvassa on majatalo, joka viittaa teoksen tapahtumapaikkaan. Kanteen on kuvattu myös sarjan keskeiset hahmot: oikealle Saimi, kirjan päähenkilö ja vasemmalle Anskariina, hiisiprinsessa.

Kannen lisäksi kirjassa on myös ”perifeerisiä” komponentteja, kuten kansi- ja nimilehdet, joita kertomuksen teoreetikko Gerald Genette kutsuu periteksteiksi (Genette 1991, 265). Kirjan lopusta löytyy myös Kirkkopellon kuvittama henkilögalleria (LIITE II, kuva 8). Peritekstit rikastuttavat teoksen kokonaisuutta ja tarjoavat lisäkerroksia tarinan tulkintaan, kuten tummansinisellä kansilehdellä (LIITE II, kuva 7) musta kuu, joka viittaa suoraan kirjan nimeen. Kansikuva sekä kohdeteoksen alussa ja lopussa olevat peritekstit toimivat erinomaisina esimerkkeinä multimodaalisuudesta, jossa visuaaliset elementit ja tekstuaaliset vihjeet yhdistyvät luoden syvempiä merkityksiä. Ne eivät ainoastaan houkuttele lukijaa tarttumaan kirjaan, vaan antavat esimakua teoksen tunnelmasta ja keskeisistä teemoista sekä tarjoavat lisäinformaatiota teoksen keskeisistä hahmoista. Visuaaliset vihjeet, kuten kohdeteoksen kansikuva ja peritekstit, tukevat teoksen luomaa narratiivia ja rikastuttavat lukukokemusta.

Kansikuva (LIITE I, kuva 4) on täynnä symboliikkaa ja vihjeitä, jotka heijastavat kirjan sisältöä. Visuaaliset vihjeet viittaavat myös fantasiamaailmaan ja sen hahmoihin; kanteen on kuvattu lohikäärme ja Anskariina, hiisiprinsessa, eläimenkaltaisena hahmona, jolla on päässään silinterihattu. Kansikuva luo heti alusta alkaen jännittävän ja salaperäisen tunnelman, joka kutsuu lukijan sukeltamaan syvemmälle tarinaan. Henkilögalleria auttaa lukijaa tunnistamaan ja muistamaan tarinan hahmot, lisäksi siitä saa lisätietoja hahmoista.

Mustan Kuun majatalon ensimmäisen sivun kuva (LIITE II, kuva 9) ja varsinaisen kertomuksen aloittava yhden sivun johdanto, toimivat yhdessä esimerkkinä siitä, miten multimodaaliset kokonaisuudet voivat tarjota monipuolisia merkityksiä. Kuvassa näkyy myös öinen Sinimäen kaupunki, joka mainitaan myös tekstissä: ”Sinimäen pieni rantakaupunki uinuu toukokuisen kuulasta unta.” (MKM 9.) Kuvituksen ja tekstin yhdistelmä luo syvemmän ymmärryksen kaupungin tunnelmasta ja ajankohdasta. Lisäksi kuvassa näkyvä koristeellinen portti vahvistaa visuaalisen ja tekstuaalisen esityksen välistä yhteyttä: ”Koristeellisen portin ja aidan ääriviivat ilmestyivät näkyviin.” (MKM 9.) Edellä mainitut esimerkit osoittavat, että teksti ja kuva voivat yhdessä tarjota merkityksiä, jotka syntyvät eri esitysmuotojen yhdistelmästä. Teksti ja kuva vahvistavat toistensa merkityksiä, kuvituksen ja tekstin yhdistelmä voi herättää lukijassa omakohtaisia tunteita ja mielikuvia, kuten muistoja ja muistikuvia samantapaisista kaupungeista tai siivittää ajatukset omakohtaisesti koettuun matkaan, kun on ajettu läpi öisen kaupungin. Kokemukset tekevät tarinasta lukijalle elävämmän ja kokemuksellisemmän.

3.2 Sanat tai kuvat: kuvien ja sanojen merkitykselliset roolit kerronnassa

Kuvitettujen kirjojen ja todellisten kuvakirjojen välinen ero perustuu Serafinin (2024, 236) mukaan siihen, nähdäänkö kuvat pelkästään tekstin tukena vai itsenäisinä merkitysjärjestelminä. Kuvitettu kirja käyttää kuvia tekstin tukena parantaen ja vahvistaen kertomusta, mutta kuvat eivät toimi itsenäisenä merkitysjärjestelmänä, vaan ne ”koristavat” tekstiä. Kuvakirjassa visuaalinen sisältö kantaa usein suuren osan vastuusta, ja tekstiä suhteessa kuviin on määrällisesti vähemmän. Mikkonen (2005, 330) puolestaan esittää, että ei ole aina helppoa erottaa kuvakirjaa, kuvitettua kirjaa ja kirjan kuvitusta toisistaan. Näkemykseni mukaan erottelun vaikeus korostaa tarvetta tarkastella teoksia tapauskohtaisesti, ja kuten jo aiemmin esitin, on aiheellista miettiä, onko kuvallisten kirjojen kategorisointi enää ylipäätään relevanttia. Koska nykyinen mediaympäristö on niin monimuotoinen erilaisten formaattien, kirjojen ohella myös digitaalisten ja interaktiivisten, analysointi voisi helpottua, jos tutkimuksen painopiste siirtyisi kuvan ja sanan analysointiin itsessään.

Mikkosen (2005, 330) mukaan kuvakirjaksi voidaan mieltää teos, jossa kuvat ovat keskeisessä roolissa ja täydentävät tekstiä laadullisesti ja sisällöllisesti, eli kuvat eivät ole vain koristeita, vaan ne tuovat syvyyttä ja yksityiskohtia, jotka täydentävät lukukokemusta. *Mustan Kuun majatalon* kuvitus on vaikuttavaa, korkeatasoista ja tunnelmallista. Se on olennainen osa tarinaa. Näkemykseni mukaan kuvakirjaa ja kuvitettua kirjaa ei voi enää erottaa toisistaan niin sanotuin perinteisin perustein. Oittinen (2004, 27) tukee näkemystä korostamalla, että

kuvilla voi olla suuri vaikutus viestin välittämiseen, vaikka niitä olisi vain vähän verrattuna sanojen määrään. Tärkeää ei ole pelkästään kuvien ja sanojen määrä, vaan myös kuvien tyyli ja niiden vaikuttavuus. Vaikka *Mustan Kuun majatalossa* kuvitus on määrällisesti paljon pienempi kuin tekstin, sen yksityiskohtaisuus ja taidokkuus nostavat sen tekstin rinnalle tasa-arvoiseksi. Kirkkopelto (2022) kertoo olevansa hidas ja huolellinen piirtäjä. Kuvista välittyy paneutumisen ja ammattitaito. Ne vaikuttavat, jättävät jäljen. Utuisista, ilmeikkäistä ja värimaailmaltaan harmonisista kuvista välittyy lämpö.

Niemelän teksti ja Kirkkopellon kuvitus muodostavat tiiviin kokonaisuuden, jossa kuvat eivät vain tue tekstiä, vaan ne ovat välttämättömiä tarinan ymmärtämiseksi, ja ennen kaikkea sen tunnelman välittämiseksi. Näkemykseni mukaan tämä vahvistaa ajatustani rajojen rikkoutumista, liukumista ja asettaa kohdeteokseen kuvakirjan piirteitä, jota tukee jo aiemmin mainitsemani Mikkosen (2005, 330) ajatus siitä, että kuvakirjoissa kuvat ja teksti ovat erottamattomasti sidoksissa toisiinsa. Kuvitukset ovat olennainen osa tarinankerrontaa, ja sen visuaalista ilmettä. Nykyaikaisissa kuvakirjoissa kuvat voivat laajentaa, parantaa tai jopa olla ristiriidassa tekstin kanssa luoden näin monitasoisia merkityksiä ja lukukokemuksia.

Luvussa ”Halla Haava” kuva (LIITE II, kuva 10) tuo esiin uusia merkityksiä, johon teksti ei yksin pystyisi. Tekstissä kuvaillaan Halla Haavan ja Quumestarin tapaamista peilitehtaan ylimmän kerroksen huoneessa. Kuvan mustavalkoisuus korostaa hyytävää tunnelmaa, hahmojen ilmeet vahvistavat tekstin sanomaa, asennot lisäävät merkityksiä, joita tekstissä ei mainita. Lukija näkee Quumestarin kasvojen ilmeen, mutta Halla Haavalle ilme ei näy, koska Quumestari on kääntänyt selkensä tälle. (MKM, 120–121.) Lukijalle näytetään enemmän kuin Halla Haavalle, toisaalta Quumestarikaan ei näe Halla Haavan ilmettä. Kuva ja teksti täydentävät toisiaan, lisäksi kuva selventää visuaalisesti sanojen merkityspotentiaalia. Lukija näkee Quumestarin ylimielisen ilmeen, joka mainitaan tekstissä ja Halla Haavan siemailemassa otsa kurtussa juomaa lasistaan. Oittisen (2004, 41) mukaan kuvat tarjoavat lisätietoa, jota sanat eivät aina kerro. Kuvien yksityiskohdat voivat sijoittaa tarinan tiettyyn aikaan, paikkaan ja kulttuuriin, ja ne voivat antaa hahmolle taustan, kuten maiseman tai kodin. (ks.s.15; LIITE I, kuva 6.) Näin kuvat ja sanat syventävät ja elävöittävät toisiaan.

”Oma huone” -luvussa Saimi valitsee itselleen huoneen majatalosta. Luvussa kuvaillaan huonetta ja Saimi saa sinne vieraakseen Anskariinan. Luvun viimeisellä aukeamalla on mustavalkoinen kuva (LIITE II, kuva 11), jossa Anskariina ja Saimi istuvat leveään ikkunalaudan syvennyksessä. Tekstissä ei mainita Anskariinan ja Saimin istumista ikkunalaudalla, eli kuva laajentaa tekstin sanomaa sen lisäksi, että se vahvistaa sitä: ”Kaiken lisäksi ikkuna oli

sijoitettu niin, että ikkunalaudalle pääsi kiipeämään. Jos veti verhot kiinni, saattoi istua ikkunalaudalla piilossa lukemassa. Huoneessa oli valtavan iso katosvuode ja sammaleenvihreä upottava matto. Ja lipasto täynnä eri kokoisia lokeroita ja laatikoita.” (MKM 104.) Huomionarvoista on, että kuvan mustavalkoisuus jättää tilaa lukijan mielikuvitukselle, vaikka tekstissä onkin maininta vihreästä, vanhanaikaisesta huoneesta. (MKM 105.) Kuva kertoo myös Saimin ja Anskariinan asentojen, eleiden ja ilmeiden kautta heidän mielentilastaan ja keskinäisestä suhteestaan. Kuvassa (LIITE II, kuva 11) Saimi istuu kääntyneenä Anskariinaa kohti, ja he istuvat lähellä toisiaan, joka viittaa läheisyyteen ja avoimuuteen. Heillä on molemmilla neutraali, lempeä ilme kasvoillaan, jonka tulkitsen kertovan tyytyväisyydestä. Oittisen (2004, 41) mukaan sanat ja kuvat ohjaavat lukijan tai katsojan huomion tiettyihin osiin kuvasta. Kuva puolestaan tarjoavat lisätietoa sanalliseen tarinaan, kuten esimerkiksi väreistä ja muodoista. Kuvittajan rooli on tuoda sanoin ilmaistu tarina eläväksi kuvaksi. Kirkkopelto toimii Niemelän kumppanina tehden Mustan Kuun majatalon maailman näkyväksi katsoja-lukijalle.

Serafinin (2024, 327) mukaan sanojen ja kuvien erillisyyks ilmenee myös siinä, että tekijöitä kutsutaan eri nimillä; kirjailijaksi ja kuvittajaksi. Useimmissa tapauksissa kuvakirjojen tekstit luovat lastenkirjailijat ja kuvittajat kuvittavat ne. Vaikka yksi henkilö voi toimia sekä kirjoittajana että taiteilijana, sanat ja kuvat suunnitellaan ja tuotetaan yleensä erikseen, koska ne vaativat erilaisia teknisiä ohjelmistoja ja välineitä, jonka lisäksi luomisprosessit eroavat toisistaan. Erottelu näkyy myös tutkimusalojen muodostumisessa. (Serafini 2024, 327.)

Mustan Kuun majatalon tapauksessa Niemelä toimii kirjoittajana ja Kirkkopelto kuvittajana. Niemelä luo tarinan ja Kirkkopelto tuo sen visuaalisesti eloon. Siitäkin huolimatta, että Niemelä ja Kirkkopelto ovat tehneet vuosia tiivistä yhteistyötä *Musta Kuu* -sarjan parissa heillä on selkeästi eri roolit taiteellisen ilmaisun osalta. Niemelä (2024) kertoo, että kuvitusta on tehty valmiiseen tekstiin, mutta koko kirjoitusprosessin ajan sekä hän ja kustannustoimittaja ovat olleet mukana pohtimassa mitkä ja millaiset olennot ja asiat kuuluvat kirjasarjaan. Niemelä (2024) jatkaa, että he ovat Kirkkopellon kanssa syventäneet hahmoja toisilleen, keskustelleet hahmojen kaaresta ja vaikuttimista yhdessä, joskus Niemelä on jopa kysynyt hahmosta, jota Kirkkopelto ei ole edes piirtänyt tarinaan. Niemelä (2024) kertoo, että Kirkkopellon kuvien tunnelma on vaikuttanut hänen kirjoittamiseensa. Tiivis yhteistyö näkyy ja välittyy lukijalle tarkassa ja aistivoimaisessa kerronnassa sekä yksityiskohtaisissa lumoavan kauniissa kuvissa.

Serafini (2024, 239) nostaa esiin sanojen ja kuvien väliset erot. Sanat kulkevat ajassa, kun taas kuvat sijoittuvat tilaan. Sanojen kulkeminen ajassa tarkoittaa, että teksti etenee sanasta

sanaan, lauseesta lauseeseen ja kappaleesta kappaleeseen muodostaen kronologisen jatkumon vaihe vaiheelta. Luvussa ”Yksivarpaiset” kuvaillaan Bullerin huonetta: ”Asunnossa oli sänky, pöytä, täyteen ahdettu kirjahylly sekä Saimin ihastukseksi pieni kakluuni, jossa juuri sillä hetkellä hehkui hiillos.” (MKM 7.) Teksti etenee sana kerrallaan muodostaen lukijalle ymmärrettävän kokonaisuuden, kun taas kuva (LIITE II, kuva 12) esittää kokonaisuuden yhdellä silmäyksellä ilman ajallista etenemistä. Lukijalla on mahdollisuus tutkia kuvan yksityiskohtia vapaasti, ei ole merkitystä, miten katse etenee vaan eri osia voi tarkastella haluamassaan järjestyksessä. Tekstissä sen sijaan ei voi poukkoilla sinne tänne yksittäisiä sanoja lukien. Serafini (2024, 239) kuitenkin korostaa, että vaikka sanoilla ja kuvilla on omat erityispiirteensä, on tärkeämpää keskittyä niiden yhtäläisyyksiin ja siihen, miten ne yhdessä luovat kuvakirjojen kertomuksia. Näkemykseni mukaan teosta kokonaisuutena voi lukea lineaarisesti, mutta sitä myös voi myös lähestyä esimerkiksi tarkastelemalla kuvia saadakseen yleiskuvan tarinasta ja tunnelmasta, ja vasta sitten syventyä tekstiin. On myös mahdollista vuorotella tekstin ja kuvien välillä. Lukija voi tehdä erilaisia valintoja siitä, miten etenee.

3.3 Tarinankerronnan palveluksessa: sanat kuvissa ja kuvina

Intraikoninen teksti viittaa kuviin sisältyviin sanoihin, jotka ovat osa kuvitusta, kuten esimerkiksi kaupan kyltit tai kirjeet kuvakirjoissa (Serafini 2024, 241). Intraikoninen teksti on siis visuaalisesti integroitu osaksi kuvaa, ja sen merkitys syntyy kuvien ja sanojen yhteispelissä. Joissain kuvakirjoissa sanat ja kuvat yhdistyvät niin, että sanat ovat osa kuvia, ja ne ovat tärkeä osa tarinaa, Serafini (2024,241) selvittää. Teksti ja kuvitus eivät ole erillisiä elementtejä, vaan ne toimivat yhdessä luodakseen yhtenäisemmän ja syvemmän tarinankerronnan. Myös *Mustan Kuun majatalo* teoksessa hyödynnetään intraikonisuutta erityisesti kirjeissä, jotka on osoitettu Varikselle.

Luvussa ”Kotitonttu” Saimi lukee mulkoliskosta kertovaa pikkulappusta: ”Kuten aiemmassa lapussa kirjoittaja oli kirjoittanut tämänkin lapun toiselle puolelle kirjeen Varikselle, ja toiselle puolelle tietoja oudoista olennoista.” (MKM 75.) Tulkitsen kirjeitä kuvina, koska ne on maalattu vanhan paperin oloisiksi. Ne ovat kuvitusta, jossa on tekstiä. Tekstin fontti poikkeaa varsinaisesta leipätekstistä. Kuten Serafini (2024, 241) toteaa, sanat ovat erottamaton osa visuaalista kontekstia. Sanat sijaitsevat samanaikaisesti kuvan (LIITE III, kuva 13) päällä ja sen vieressä; vanhassa paperissa on myös mulkoliskon kuva, joka selittää ja täydentää pikkulappusen sisältöä.

Luvun ”Taikaolentokartoitusta” viimeisellä sivulla teksti jatkuu kuvaan (LIITE III, kuva 14): ”Hyllyn päällä, seinää vasten, oli pölyinen kyltti: TAIKAETSIVÄTOIMISTO MUURINEN. Taikaolentokartoitusta ja vuorovaikutusta. Hoidamme myös hankalat tapaukset hienotunteisesti.” (MKM 260.) Sen lisäksi, että sanat ovat visuaalisesti integroitu kuvaan, sanat ja kuvat liukuvat toistensa lomaan. Teksti ei ole vain irrallinen elementti vaan se on taitavasti upotettu kuvitukseen. Serafini (2024, 241) puhuu visuaalisverbaalisten objektien asettelusta, missä sanat ovat kiinteä osa visuaalista kontekstia, jossa ne esiintyvät, eivätkä ne ole erotettavissa kuvasta.

Serafinin (2024, 243) mukaan varhaiset typografian tutkimukset väittivät, että painatuksessa käytettyjen fonttien tuli olla huomaamattomia toimien vain sisällön välittäjinä ilman lisämerkityksiä. Fontit suunniteltiin niin, että lukijat eivät kiinnittäisi niihin huomiota vaan keskittyisivät sisältöön. Serafini (2024, 243) kertoo myös, että sanat visuaalisina elementteinä voivat toimia esteettisessä roolissa tarjoten lukijalle merkityspotentiaalia kirjoitetun kielen sisällön lisäksi. Teksti itsessään on myös ”kuva” siinä mielessä, että se on ”piirretty” paperille, vaikka sitä kutsutaankin kirjaimiksi ja tekstiksi. Sanojen järjestely toimii visuaalisena elementtinä, joka tuo esiin mahdollisia merkityksiä tekstuaalisen narratiivin lisäksi. Näkemykseni mukaan Variksen kirjeisiin valittu varsinaisesta leipätekstistä poikkeava fontti korostaa niiden kirjeenomaisuutta ja erottaa ne erillisiksi yksiköiksi. Käsin kirjoitettu teksti olisi selkeyttänyt ja vahvistanut viestiä ja muuttanut pienet lappuset konkreettisemmin kirjeiksi. Lappuset ovat niin pienikokoisia, että Saimi tarvitsee niiden lukemiseen suurennuslasia: ”Saimi alkoi lukea mulkoliskosta kertovaa pikku lappusta luuppinsa avulla.” (MKM 75.)

”Laiskan peikon taikatarvike” -luvun kokosivun kuvassa (LIITE III, kuva 15) on kyltti, jossa lukee puodin nimi: ”Laiskan peikon taikatarvike”, eli sanat ovat osa kuvaa, kuten Serafini (2024, 241) asian ilmaisee. Kuvassa oleva teksti ohjaa katsojan huomion tiettyyn kuvan osaan. Samalla kuva laajentaa tekstissä olevaa informaatiota: ”Puoti oli nimeltään Laiskan peikon taikatarvike, ja Saimi arveli sen olevan jonkinlainen askarteluliike. (MKM 70.) Kyltti kertoo katsojalle mikä liike on kyseessä. Sanat kuvassa tarjoavat lukijalle myös kontekstin. Ne antavat lisätietoa ja sijoittavat puodin Sinimäen kaupungin katukuvaan.

Serafinin (2024, 241) mukaan sanat ja kuvat sulautuvat kirjoissa yhä enemmän yhteen. Kirjoitetun kielen visuaaliset ominaisuudet korostuvat, kun sanat ja kuvat yhdistyvät. Mikkonen (2005, 382) puolestaan korostaa, että käytännössä kuvat ja sanat yhdistyvät jatkuvasti toimien saumattomasti yhdessä merkitysten välittämiseksi. Sekä kuvat että kieli luovat merkityksiä sekä yhdessä että erikseen. Hallbergin (1992, 165) tapaan Serafini (2024, 244) painottaa, että

sanojen ja kuvien väliset suhteet muodostuvat vasta, kun lukija avaa kuvakirjan ja alkaa lukea ja kokea sitä. Lukijan rooli merkitysten aktiivisena rakentajana on keskeinen. Lukijat tuovat mukaan aiemmat kokemuksensa ja tietonsa kielestä, ja samalla he tarkastelevat kuvia omien visuaalisten kokemustensa pohjalta. Kertoja, kuvittaja ja katsoja-lukija muodostavat yhdessä kolmikon, jossa jokainen saa nauttia tarinan lumosta tulkiten sitä omista lähtökohdistaan, kuten Ylimartimo (2001, 95) Serafinin ajatukset osuvasti tiivistää.

4 Lopuksi

Aloittaessani tutkielmaani olin yhtä epätietoinen kuin Saimi ja hänen isänsä olivat seistessään majatalon portilla kohdeteoksen alussa. Saimille paperinpalojen salaisuus ei vielä paljastunut, mutta majatalosta, sen asukkaista ja itsestään Saimi sen sijaan oppi paljon. Niin opin minäkin kuvakirjatutkimuksesta, josta tekee erityisen se, että siinä tutkitaan kahta erilaista järjestelmää rinnakkain, ja usein tutkija on asiantuntija vain toisessa näistä. Pohdin omaa osaamistani kuvien tutkimisen alalla, erityisesti sitä ovatko tietoni, taitoni ja asiantuntemukseni riittäviä. Toisaalta juuri kahden tieteen- ja taiteenalan yhdistyminen tekee kuvakirjatutkimuksesta erityisen mielenkiintoista.

Tutkimukseni tukee vahvasti näkemystä, että kuvaa ja tekstiä tulisi analysoida ja arvioida yhtenä kokonaisuutena. Lisäksi ikonotekstin käsite osoittautuu joustavaksi ja monipuoliseksi työkaluksi kuvan ja sanan vuorovaikutuksen tarkastelussa. Tutkimustulokset osoittavat myös, että tutkimuskohteen *Mustan Kuun majatalon* teksti ja kuvitus eivät ole erillisiä elementtejä vaan ne toimivat yhdessä. Havainto on linjassa ikonotekstin teorian kanssa, joka korostaa, että kuvat ja teksti täydentävät toisiaan. Myös multimodaalinen lähestymistapa paljastaa, että tutkimuskohteen, *Mustan Kuun majatalon*, kuvat ja teksti toimivat yhdessä täydentäen toisiaan. Ne luovat yhdessä uusia merkityksiä, joihin kumpikaan ei yksinään pysty. Ikonoteksti painottaa erityisesti kuvien ja tekstin tasavertaista merkitystä, kun taas multimodaalinen lähestymistapa tarkastelee laajemmin eri viestintämuotojen yhteisvaikutusta.

Tutkimukseni keskiöön nousi yllättäen kysymys, onko kuvakirjojen kategorisointi edes tarpeellista, mutta koska aineistoni koostuu vain yksittäisestä teoksesta, kysymys jää tulevien tutkimusten tarkasteltavaksi. *Mustan Kuun majatalo* on erinomainen esimerkki teoksesta, jossa perinteiset kategorisoinnit ovat riittämättömiä. Teos, tai *Musta Kuu* -sarja kokonaisuudessaan, avaakin mahdollisuuden tarkastella kysymystä syvällisemmin tulevissa tutkimuksissa.

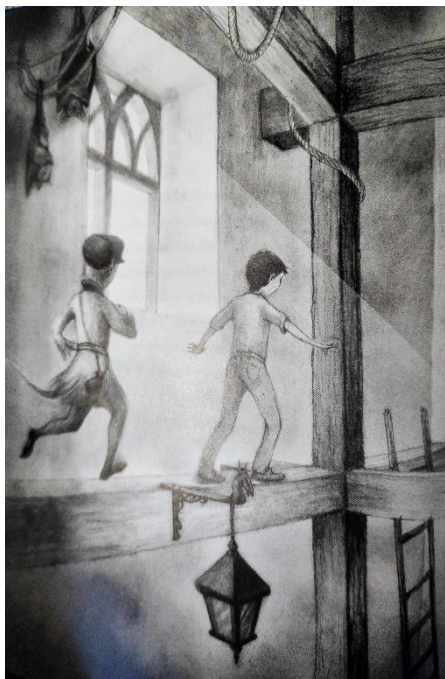
Lähteet

- MKM = Niemelä Reetta & Kirkkopelto Katri 2021: *Mustan Kuun majatalo*. Helsinki: Lastenkeskus.
- Genette, Gérard & Mclean Marie 1991. Introduction to the Paratext. *New Literary History*, 22(2), 261–272. <https://doi.org/10.2307/469037> [haettu 14.12.2024].
- Heikkilä-Halttunen, Päivi & Rättyä, Kaisu 2003. Esipuhe. Teoksessa *Nuori kirjan peilissä. Nuortenromaani 2000-luvun taitteessa*. Toim. Päivi Heikkilä-Halttunen & Kaisu Rättyä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ja Suomen nuorisokirjallisuuden instituutti, 5–12.
- Hallberg, Kristin 2022: Ikonotext revisited – ett begrepp och dess historia. *Barnlitterært forskningstidsskrift*. 13:1, 1–10. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/blft.13.1.2> [haettu 13.11.2024].
- Hallberg, Kristin 1982. Litteraturvetenskapen och bilderboksforningen. *Tidskrift för litteraturvetenskap* 11, 163–168.
- Jokilaakso, Teemu 2022. Kerrottu lapsuus. Lapsi- ja nuorisokuvausten tutkimus 2000-luvulla. Teoksessa *Johdatus lastenkirjallisuuden tutkimukseen*. Toim. Kaisa Laaksonen. Tampere: Lastenkirjainstituutti, 7–25.
- Kirkkopelto, Katri 25.9.2024: Katri Kirkkopellon instagram viesti Kirsi Malvgrenille.
- Korpua, Jyrki 2022. Mielikuvitukselliset maailmat. Lasten ja nuorten fantasian tutkimuksesta. Teoksessa *Johdatus lastenkirjallisuuden tutkimukseen*. Toim. Kaisa Laaksonen. Tampere: Lastenkirjainstituutti, 153–165.
- Lastenkeskus 2022. Mustan Kuun majatalo Erkun jälki-istunnossa. <https://www.youtube.com/watch?v=oNxicHNZCgg> [haettu 15.12.2024].
- Marttinen, Heta 2022. Tämä paperi ei soi eikä laula: multimodaalisuus, mediarepresentaatiot ja medioiden välisyys Veera Salmen Puluboi ja poni -sarjassa (2022). Teoksessa *Intermediaalinen kirjallisuus*. Toim. Laura Piippo & Juha-Pekka Kilpiö. Jyväskylä: Nykyluktuuri, 31–62.
- Mikkonen, Kai 2005. *Kuva ja sana. Kuvan ja sanan vuorovaikutus kirjallisuudessa, kuvataiteessa ja ikonotekstissä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Nikolayeva, Maria & Scott, Carole 2006. *How picturebooks work?* New York: Routledge.
- Niemelä, Reetta. 1.10.2024: Reetta Niemelän instagram ääniviesti Kirsi Malvgrenille.
- Oittinen, Leena 2004. *Kuvakirja kääntäjän kädessä*. Helsinki: Lastenkeskus.
- Rhedin, Ulla 1982. *Bilderboken: på väg mot en teori*. Stocholm: Alfabet.

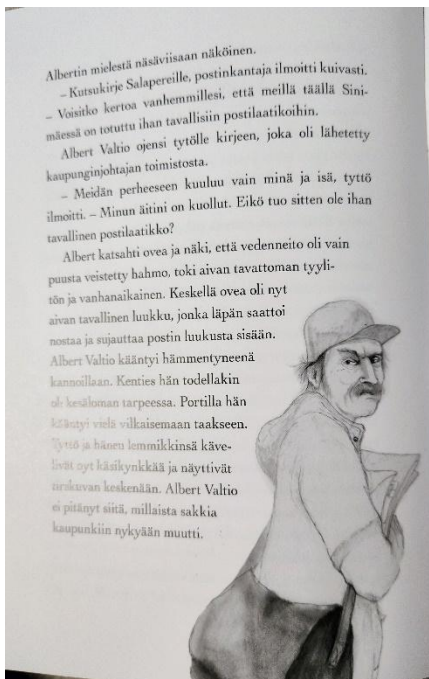
- Serafini, Frank 2024. The complex relationship of words and images in picturebooks. *Journal of visual literacy*. 43:3, 233–249. <https://doi.org/10.1080/1051144X.2024.2394338> [haettu 29.10.2024].
- Voipio, Myry 2022. Minuuden kirjallisia rakennuspalikoita. Nuorten kirjallisuuden kehityksestä, piirteistä ja tutkimuksesta. Teoksessa *Johdatus lastenkirjallisuuden tutkimukseen*. Toim. Kaisa Laaksonen. Tampere: Lasten keskus, 81–116.
- Ylimartimo, Sisko 2001. Kanssa ja lisää, vaiko ohi tai jopa vastaan? Lasten kirjan kuvittaja: myötä- ja mielikuvittelijana. Teoksessa *Tutkiva katse kuvakirjaan*. Toim. Kaisu Rättyä & Raija Raussi. Tampere: Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutti, 79–100.

Liitteet

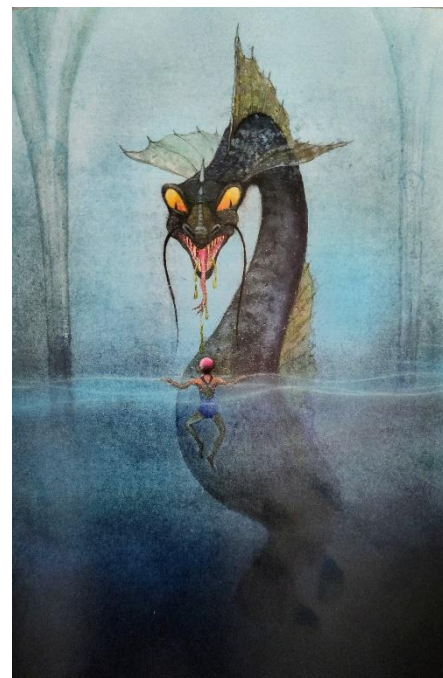
LIITE I Kuvitukset

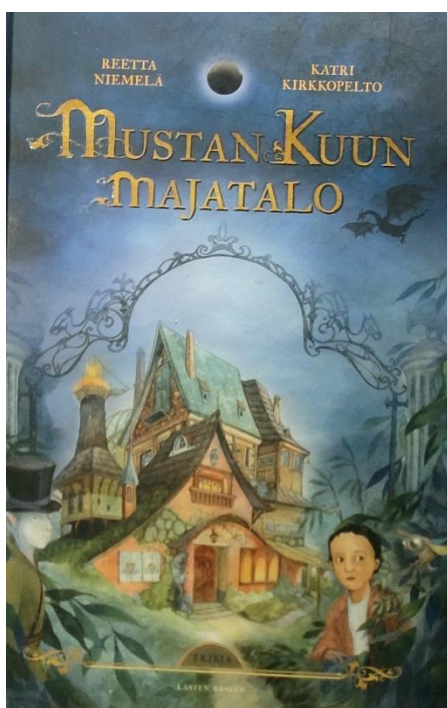
Kuva 1 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 2 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

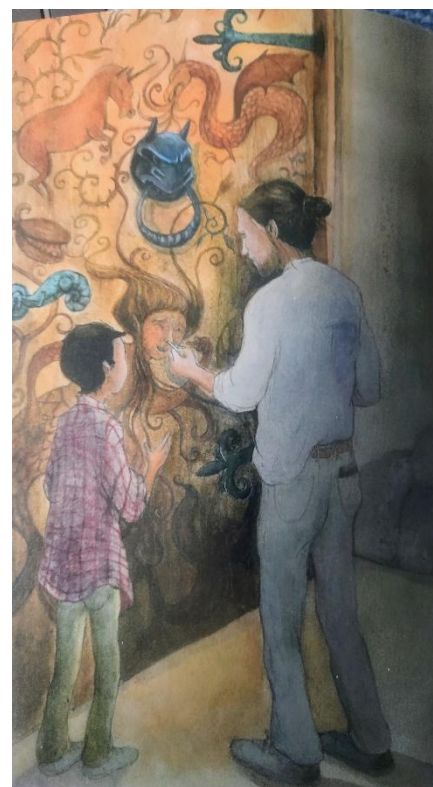
Kuva 3 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 4 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 5 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 6 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

LIITE II Kuvitukset

Kuva 7 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 8 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 9 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 10 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

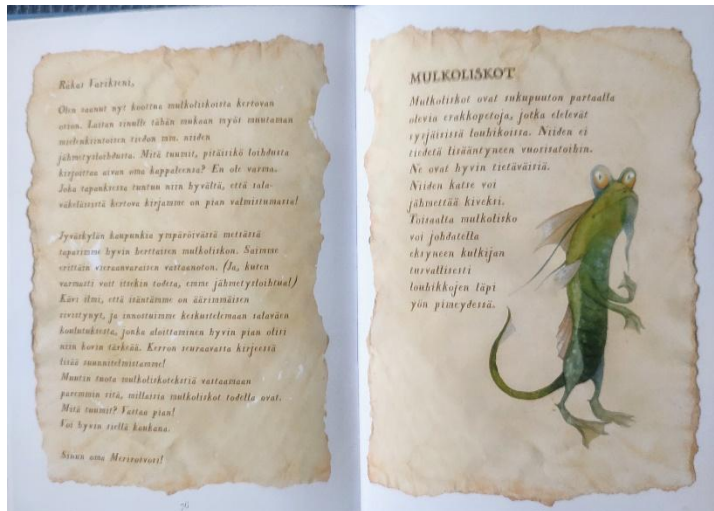

Kuva 11 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 12 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

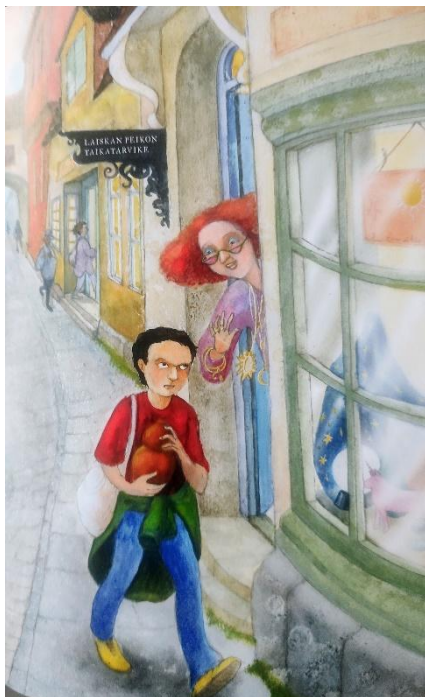
LIITE III Kuvitukset

Kuva 13 Katri Kirkkopelto (2021). Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 14 Katri Kirkkopelto (2021).
Valokuva: Kirsi Malvgren.

Kuva 15 Katri Kirkkopelto (2021).
Valokuva: Kirsi Malvgren.